

Raadsvoorstel

Zaaknummer: 2125250 Raad 3 oktober 2017
Documentnummer: 2125251 B. en W. 5 september 2017
Behandeld door: dhr. P. Hermans
E-mail: Peter.Hermans@ommen-hardenberg.nl

Onderwerp: Energietransitie Hardenberg: 20% in 2023, 30% in 2030
Vergroten productiecapaciteit duurzame energieopwekking.

DE GEMEENTERAAD WORDT VOORGESTELD TE BESLUITEN OM:

- De eerder door de raad vastgestelde ambities op het gebied van duurzame energieopwekking onverkort te handhaven. Dat betekent dat in 2030 minimaal 30 % van het energieverbruik in de gemeente Hardenberg duurzaam wordt opgewekt.
- Gezien de resultaten van de verkenning van Pondera Consult (zie bijlagen) in te zetten op een mix van energie-opwekkingsmogelijkheden, met extra aandacht voor wind- en zonne-energie en restwarmte.
- De notitie "vergroting productiecapaciteit duurzame energieopwekking gemeente Hardenberg" en de daarin beschreven uitgangspunten en het afwegingskader vast te stellen.
- Te kiezen voor het ontwikkelscenario Pilotprojecten (6.4. bijgaande notitie) en als gemeente hierin het initiatief te nemen.
- Het college opdracht te geven om bij elk project op het gebied van wind- en zonne-energie, voorafgaande aan het opstellen van een bestemmingsplan, eerst een definitief go-no go besluit te laten nemen door de gemeenteraad.
- Het college opdracht te geven innovaties en ontwikkelingen op het gebied van duurzame energieopwekking nauwlettend te volgen bij actuele ontwikkelingen de raad tijdig te rapporteren en zo nodig aan te geven of de ambitie met betrekking tot wind- en zonne-energie heroverwogen dient te worden.

1. Inleiding

De gemeenteraad van Hardenberg heeft zijn ambities op het gebied van duurzame energie vastgesteld in het Meerjarenprogramma Duurzaam Hardenberg 2015- 2018 en in het raadsbesluit 'Energietransitie Hardenberg: 20% in 2023 en 30% in 2030 (13 december 2016).

Al ver voor het bereikte klimaatakkoord in Parijs, werd in de gemeente Hardenberg hard gewerkt aan de totstandkoming van projecten en uitvoeringsmaatregelen, die hieraan een bijdrage leveren. Vanuit het oogpunt van Rentmeesterschap: hoe geven we de aarde door aan volgende generaties?

Maar ook met een economische bril: werken aan duurzaamheid biedt ook economische voordelen voor inwoners en ondernemers. Om de duurzame ambities van de gemeente Hardenberg te realiseren, wordt een 2 sporenbenadering gevolgd:

- 1) Stimulering energiebesparingsmaatregelen en duurzame energieopwekkingsmogelijkheden in bestaande bouw en nieuwbouw.
- 2) Grootschalige duurzame energieproductie binnen de eigen gemeentegrenzen.

Op dit moment wordt 4,5 % van het energieverbruik in de gemeente Hardenberg binnen de gemeentegrenzen duurzaam opgewekt. Het gemeentebestuur heeft voor zichzelf duidelijke doelstellingen geformuleerd:

- 2020: 14 % van het energieverbruik in de gemeente Hardenberg wordt binnen de gemeentegrenzen duurzaam opgewekt.
- 2023: 20 % van het energieverbruik in de gemeente Hardenberg wordt binnen de gemeentegrenzen duurzaam opgewekt.
- 2030: 30 % van het energieverbruik in de gemeente Hardenberg wordt binnen de gemeentegrenzen duurzaam opgewekt.

De gemeente Hardenberg sluit hiermee aan bij het provinciale beleid in de Omgevingsvisie, dat uitgaat van dezelfde ambities. Het gewenste eindbeeld is natuurlijk een energie-neutrale gemeente. Landelijk en Europees wordt ingezet op 100 % duurzame (klimaatneutrale) energievoorziening in 2050, waarbij ervan wordt uitgegaan dat 25 % hiervan kan worden bereikt met energiebesparing, i.p.v. duurzame energie-opwekking.

2. Conclusie verkenning: een mix van zon, wind en restwarmte

De gemeenteraad heeft al eerder uitgesproken vast te willen houden aan de ambities op het gebied van duurzame energie-opwekking. Dat betekent voor de korte termijn dat in 2030 minimaal 30 procent van het energieverbruik in de gemeente Hardenberg duurzaam wordt opgewekt. Kijkend naar reeds lopende ideeën en initiatieven, de technische en financiële haalbaarheid en de vraag in hoeverre er al sprake is van concrete businesscases, kan uit de verkenning de conclusie worden getrokken, dat met een mix van de volgende type projecten de doelstellingen voor 2030 kunnen worden gerealiseerd:

- Windenergie
- Zonne-energie
- Restwarmte
- Energie-opwekking door particulieren/ bedrijven

Nader bezien is de conclusie uit de verkenning ook, dat er tot 2030 echt meters kunnen worden gemaakt met projecten op het gebied van wind en zon. Daarvoor zijn ook voldoende ruimtelijke mogelijkheden. De projecten zijn technisch uitvoerbaar. Windprojecten zijn ook financieel haalbaar. Zonneprojecten vooral in postcoderoosgebieden. Dat bevestigt nog eens de gekozen richting van de gemeenteraad, die op 13 december 2016 besloot om steviger en pro-actief in te zetten op windenergieprojecten omdat zonder extra windprojecten de doelstellingen niet gehaald kunnen worden.

2.1 Windparken

Uit de verkenning blijkt, dat de gemeente Hardenberg binnen haar grenzen voldoende locaties heeft, die vanuit ruimtelijk oogpunt geschikt zijn voor de opwekking van windenergie.

Vanwege de hoge energieopbrengst is de plaatsing van windmolens financieel gezien meestal geen probleem. Er is al snel een sluitende businesscase te maken. Echter hier spelen ook zaken als participatie, draagvlak en bij voorkeur ook lokaal eigenaarschap een belangrijke rol. De doorlooptijd voor realisatie van een locatie voor windenergie is meestal circa 5 jaar. Gezien de hoge energieopbrengst per windmolen, de (financiële) haalbaarheid en de relatief korte doorlooptijd per

project, is de opwekking van windenergie de meest kansrijke optie om binnen de gestelde termijnen de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Hardenberg te realiseren.

2.2 Zonneparken

Voor zonne-energie geldt dat er veel ruimte nodig is, om significant te kunnen bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen voor duurzame energieopwekking. Uit de verkenning blijkt dat in de gemeente Hardenberg globaal een aantal gebieden kan worden aangewezen, dat geschikt is voor grootschalige opstellingen voor de opwekking van zonne-energie, ook wel zonneparken genoemd. Ruimtelijke geschiktheid van de gebieden zegt nog niets over financiële haalbaarheid. Alleen projecten, die een korte afstand hebben tot aansluiting op het net, zijn op dit moment financieel haalbaar.

2.3 Toepassing restwarmte

Restwarmte uit bedrijfsprocessen kan een bron van energie zijn die nuttig kan worden ingezet voor bijvoorbeeld gebouwverwarming. Het zwembad en de nieuwe sporthal worden verwarmd met restwarmte van de bedrijven van het Wavin terrein. Op dit moment zijn er ideeën voor het uitbreiden van de restwarmtebenutting. De belangrijkste stap die moet worden gezet om tot een haalbaar project te komen is het vastleggen van voldoende langjarige afname. De gemeente heeft met Wavin, Dion, Cogas, Rendo en Enexis een intentieovereenkomst gesloten om de mogelijkheden hiertoe te onderzoeken. Doel van deze overeenkomst is dat partijen kennis en expertise inbrengen om gezamenlijk een onderzoek te doen naar een haalbare businesscase voor de ontwikkeling van een duurzame warmtevoorziening. In de eerste fase kan dit project een besparing opleveren van 29 TJ. Dit komt overeen met circa 0,7 % van het totale energiegebruik binnen de gemeente. Volledige benutting van de beschikbare restwarmte zou op termijn een bijdrage van 2% op kunnen leveren.

2.4 De gemeenteraad beslist

Rondom alle grote en kleine projecten is de gemeenteraad altijd het besluitvormende orgaan voor go of no-go. Alle uitgewerkte projecten worden, voorafgaande aan de start van de formele planprocedures, aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd. Er gaat dus geen (grootschalig) wind en/of zonproject van start, voordat de gemeenteraad daar goedkeuring aan heeft gegeven. Ofwel: als de raad niet instemt, gaat het project niet door.

3. Het afwegingskader

Ten behoeve van die besluitvorming is in de notitie "Vergroting productiecapaciteit duurzame energieopwekking gemeente Hardenberg" een afwegingskader opgenomen, op basis waarvan de gemeenteraad een weloverwogen besluit kan nemen over projecten. Een soort van "meetlat".

De randvoorwaarden zijn:

- Ruimtelijke inpassing en kwaliteit
- Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen
- Ruime mogelijkheden voor lokaal eigenaarschap
- Proces en procedure gericht op acceptatie, participatie en betrokkenheid omgeving
- Bijdrage aan de omgeving (b.v. in gebiedsfonds)

In paragraaf 5 van de notitie "Vergroting productiecapaciteit duurzame energieopwekking gemeente Hardenberg" worden deze randvoorwaarden nader toegelicht en uitgewerkt.

4. Scenario 's

In de notitie "Vergroting productiecapaciteit duurzame energieopwekking gemeente Hardenberg" zijn drie scenario's beschreven waarmee de productie van duurzame energie gestalte kan krijgen.

Op basis van de uitgevoerde verkenning kan worden gesteld dat ontwikkeling door uitsluitend marktpartijen of lokale initiatieven laag scoren op een aantal van de in het afwegingskader opgenomen randvoorwaarden.

Gezien de omvang van de opgave en de voorgestane aanpak gericht op lokaal initiatief wordt daarom onder 6.4. van genoemde notitie een ontwikkelscenario "Pilotprojecten " voorgesteld waarbij met lokale initiatieven, de omgeving en eventueel marktpartijen een aantal projecten wordt vormgegeven. De gemeente heeft hierbij een belangrijke rol in het borgen van het afwegingskader en de zorgvuldigheid van het proces.

5. Stappenplan voor projecten

Met de doelstellingen en het afwegingskader in de hand, is het goed om met een éénduidig stappenplan projecten op te pakken en aan te vliegen. Met als belangrijkste opgave om zoveel mogelijk iedereen in het gebied rondom een (potentieel) project gelegenheid te bieden om te participeren in de ontwikkeling ervan. Uiteraard afhankelijk van aard en omvang van het project. Op hoofdlijnen worden de volgende stappen gevolgd:

1. Het vormgeven van het project: wie doet mee, wat is het doel en hoe wordt het voorbereid?
2. Het uitwerken van het project: uitvoeren van benodigde onderzoeken, keuzes maken.
3. Besluitvorming over het project: eventuele wijzigingen bestemmingsplan, vergunningen enz.
4. Realisatie van het project: contracttering, financiering, bouw.
5. Exploitatie van het project.

Deze stappen worden nader uitgewerkt in de notitie "Vergroting productiecapaciteit duurzame energieopwekking gemeente Hardenberg".

6. Pilotprojecten

De vraag "Wat gaan we morgen doen?" kan worden beantwoord met het starten/voortzetten van een aantal pilotprojecten. Deze zijn verschillend van aard, maar allemaal kansrijk. De pilotprojecten zijn:

- Initiatief kleinschalig zonnepark Lutten Leeft: een kleinschalig project gericht op een veldopstelling, volledig opgezet door lokale initiatiefnemers met open toetreding voor Luttenaren.
- Restwarmtebenutting Wavin: een vervolgonwikkeling van restwarmtelevering door bedrijven op het Wavin-terrein, waarbij de vervolgstap gericht is op het betrekken van afnemers, anders dan bedrijven op het Wavinterrein of de gemeente.
- Windenergie in het gebied tussen Bergentheim en Kloosterhaar: een agrarisch gebied met de grootste beschikbare ruimte voor windenergie waar het gesprek over duurzame energie reeds loopt.
- Windenergie langs de provinciale weg N36, ten zuiden van de rotonde de Witte paal. Een bosgebied direct naast de provinciale weg en de laagvliegroue van Defensie.
- Grootschalige zonprojecten: op dit moment is in de businesscase voor deze projecten voor commerciële partijen slechts marginaal ruimte om baten voor de omgeving (gebiedsfonds/participatie) te genereren. Omdat deze projecten naar verwachting voor de lange termijn een bijdrage aan de doelstelling kunnen leveren zullen wij in één van de kansrijke gebieden voor zonne- energie een projectplan voor een grootschalige veldopstelling voor zonnepanelen voorbereiden.

Bij de opzet en aanpak van deze en mogelijke toekomstige pilotprojecten betrekken we het afwegingskader en maken we gebruik van het stappenplan.

De aard, omvang, samenhang en complexiteit van deze projecten vraagt echter wel om een portefeuille aanpak en stevige inzet vanuit de gemeente om deze projecten versneld van de grond te krijgen. Het is wenselijk om hiervoor een creatieve, inhoudelijk deskundig maar ook ervaren project/ procesmanager aan te stellen. Deze procesmanager dient te starten met het opstellen van een gedegen projectplan om

de projecten tot uitvoering te gaan brengen. In dit projectplan wordt ingegaan op de aspecten geld, organisatie, tijd (planning), informatie, kwaliteit, communicatie (inclusief participatie) en risico's.

7. Beoogd effect

Uitvoering geven aan de door de raad vastgestelde ambities op het gebied van duurzame energieopwekking.

8. Risico's

De lange realisatieperiode van duurzame energieprojecten kan er toe leiden dat de korte termijndoelstellingen niet worden gehaald.

9. Financiën

Het Duurzaamheidsfonds van de gemeente (€500.000) kan een belangrijke bijdrage leveren in de versterking van de ontwikkelfase van projecten. Daarmee worden de realisatiekansen vergroot. Uit de verkenning blijkt dat ontwikkeling en realisatie van projecten een grote inspanning van de gemeente vragen en dat zonder deze inzet de doelstellingen naar verwachting niet gehaald zullen worden. De binnen de afdeling beschikbare capaciteit wordt in lijn met het Meerjarenprogramma duurzaam Hardenberg 2015- 2018 ingezet op verduurzaming van de gebouwde omgeving en bedrijven. De ontwikkeling en realisatie van duurzame energieprojecten vraagt om aanvulling op de beschikbare capaciteit. Een deel van de middelen wordt daarom gebruikt voor de inzet van een project/ procesmanager, die in de kansrijke gebieden voor zonne- en windenergie in gesprek gaat met de samenleving om het participatieproces en het projectplan vorm te geven.

10. Communicatie

Bij de projecten, waar de gemeente pro-actief ondersteunt, wordt een participatie- en communicatiestrategie uitgewerkt. Daarnaast worden over de resultaten en voortgang van het meerjarenprogramma Duurzaam Hardenberg en de resultaten op het gebied van duurzame energieproductie doorlopend gecommuniceerd. In de tweede helft van 2018 zullen de doelen en ambities voor het Meerjarenprogramma duurzaamheid 2019- 2022 met uw raad worden besproken.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Hardenberg,

Secretaris,

Burgemeester,

J.M.G. Waaijer MBA

P.H. Snijders

Raadsbesluit

Zaaknummer: 2125250

Documentnummer: 2125251

Onderwerp: Energietransitie Hardenberg: 20% in 2023,30% in 2030 .
Vergroten productiecapaciteit duurzame energieopwekking.

De raad van de gemeente Hardenberg;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d.5 september 2017;

Besluit:

- De eerder door de raad vastgestelde ambities op het gebied van duurzame energieopwekking onverkort te handhaven. Dat betekent dat in 2030 minimaal 30 % van het energieverbruik in de gemeente Hardenberg duurzaam wordt opgewekt.
- Gezien de resultaten van de verkenning van Pondera Consult (zie bijlagen) in te zetten op een mix van energie-opwekkingsmogelijkheden, met extra aandacht voor wind- en zonne-energie en restwarmte.
- De notitie "vergroting productiecapaciteit duurzame energieopwekking gemeente Hardenberg" en de daarin beschreven uitgangspunten en het afwegingskader vast te stellen.
- Te kiezen voor het ontwikkelscenario Pilotprojecten (6.4. bijgaande notitie) en als gemeente hierin het initiatief te nemen.
- Het college opdracht te geven om bij elk project op het gebied van wind- en zonne-energie, voorafgaande aan het opstellen van een bestemmingsplan, eerst een definitief go-no go besluit te laten nemen door de gemeenteraad.
- Het college opdracht te geven innovaties en ontwikkelingen op het gebied van duurzame energieopwekking nauwlettend te volgen bij actuele ontwikkelingen de raad tijdig te rapporteren en zo nodig aan te geven of de ambitie met betrekking tot wind- en zonne-energie heroverwogen dient te worden.
- Dat maatschappelijke compensatie a priori geregeld moet worden in overleg met omwonenden en stakeholders en dat de maatschappelijke compensatie in de procedure betrokken moet worden.

- Dat omwonenden zeggenschap krijgen in de bestemming en de besteding van de maatschappelijke compensatie.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Hardenberg
d.d. 3 oktober 2017.

De raad voornoemd,

De griffier,

F.G.S. Droste

De voorzitter,

P.H. Snijders